

LEBEDEV D., KOTLYARENKO O., SLABKO V. Artistic treatment of metal as necessary constituent of forming of creative capabilities of specialists of dizaynerskogo type.

This paper is the justification for the need to include in the content of training teachers of vocational training courses in design "Art metal", whose aim is to create a future bachelor of professional education artistic and creative abilities are formed on the basis of familiarizing students to the sources of folk art in the field of artistic metal.

Key words: Design education, vocational training, art metal, folk art.

УДК 378.011.3-051:57

Макаренко Л. Л., Прокоф'єв Є. Г.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ ШКОЛЯРІВ

У статті доведено, що одним із визначних чинників формування наукової картини світу учнів є підготовка вчителя, та проаналізовано причини, через які цей процес у загальноосвітніх школах України в кінці ХХ століття знаходився не на належному рівні. Обґрунтована неподільність професійної культури вчителя на загальну і спеціальну. Полемізуючи з відомими дослідниками проблеми професійного становлення педагога, автор пропонує її тлумачення з огляду на необхідність розвитку аксіологічних та рефлексивних механізмів свідомості фахівця. Розглянуто суть особистісно орієнтованого підходу до учнів, охарактеризовано особистісно орієнтовані форми, види й методи позакласної роботи з біології, дано рекомендації щодо реалізації особистісно орієнтованого підходу під час проведення предметних тижнів, проаналізовано їх вплив на активізацію пізнавальної діяльності школярів.

Ключові слова: підготовка вчителя, формування у школярів наукової картини світу, професійна діяльність, професійна культура, соціальний та особистісний феномен, особистісно орієнтований підхід, особистісно орієнтовані форми, проведення предметних тижнів.

Запровадження ринкових відносин, глобалізація й інтеграція у світову спільноту вимагає підвищення рівня освіченості й культури всього населення України. У свою чергу це потребує нових підходів до формування світогляду молодого покоління, до формування у нього картини світу, на основі якої людина змогла б усвідомлено жити, орієнтуватися, розуміти навколишню дійсність та сприймати себе як особистість.

Основу картини світу людини складають фундаментальні образи даної епохи. На них накладаються вторинні образи, які виникають шляхом асиміляції наукових, технічних, художніх, філософських, міфологічних уявлень як окремих людей, так і певних груп. Тому для кожної людини характерне існування декількох картин світу та певна їх об'єктивність. Разом з тим у особистості завжди переважає одна із картин світу

(побутова, міфологічна, релігійна, наукова тощо), що пов'язано з якістю отриманої нею освіти й рівнем інформованості суспільства та індивідуума.

Картина світу суспільства завжди містить найбільший обсяг наукової інформації, а картини світу систем меншого порядку (соціальні групи, партії, виробничі колективи, сім'ї) значно різняться між собою та містять менший її обсяг. У великій мірі відрізняються наукові картини світу окремих людей, адже в деяких випадках картина світу індивідуума може ґрунтуватися на досить мізерних наукових знаннях, а в інших – на значному обсязі знань. Це залежить не тільки від рівня розвитку освіти, а й від постановки й досягнення тих завдань, які ставить перед собою особистість протягом життя. Тому інколи виникають антинаукові картини світу, які спотворюють цілісність сприйняття навколишньої дійсності як окремою особистістю, так і певними групами людей. Більш інтенсивно вони виникають у скрутні для суспільства часи, коли люди спроможні прийняти на віру будь-яку інформацію, яка обіцяє їм краще життя.

Так, у 90-х роках кінця ХХ століття після ліквідації постійного ідеологічного пресингу виникла пустка у світогляді і суспільства, і груп, і окремих людей. Тому, як підкреслює А. Асмолів, підвищився інтерес людей до астрології, паранаук, вульгарних проявлень релігії, тобто до того, що не вимагає освіти й зусиль для засвоєння. Але тільки освіта, яка формує наукову картину світу може допомогти підростаючим поколінням знайти шлях до гуманістичної культури [1, с. 2-40].

На значення освіти для формування у школярів картини світу вказують ґрунтовні дослідження С. Гончаренка, В. Ільченко, О. Рудницької, І. Почечуєвої та інших науковців. Однак, проблема формування у школярів наукової картини світу багатоаспектна і вимагає подальших розвідок. Одним із недостатньо висвітлених аспектів цієї проблеми є підготовка вчителів, що і стало метою даної публікації.

Метою пропонованої **статті** виступає аналіз підготовки вчителів як чинника формування наукової картини світу в школярів.

Зрозуміло, що тільки навчання може забезпечити реальний підхід до розуміння природних та суспільних явищ навколишньої дійсності на підґрунті наукового світобачення. Процес становлення і розвитку наукової картини світу дитини починається із власних найпростіших спостережень, спілкування з учителем та навчальної діяльності у школі і продовжується весь період життя. Якість цього процесу залежить не тільки від змісту освіти, а й від методів і організаційних форм навчальної роботи вчителів. На жаль їх робота далеко не завжди об'єднана спільними зусиллями, єдністю змісту, організацією і використанням ефективних методів формування у школярів наукової картини світу.

Часом можна спостерігати як учителі, передусім, намагаються

розкрити науковий зміст навчального предмета або повідомляють абстрактні відомості, не пов'язані з конкретними знаннями, фактами. Вони вважають, що тим самим формують у школярів наукове світобачення. Однак це не так.

Такі помилки виникають у роботі вчителів тому, що у процесі професійної підготовки та перепідготовки їх спеціально не готують до формування в учнів наукової картини світу, а навчальні програми та підручники не включають відповідних матеріалів. Учитель виконує цю роботу на власний розсуд, самотужки, спираючись на деякі, часто застарілі, загальні рекомендації.

У той самий час ще в 60-ті роки ХХ століття у праці “Формирование мировоззрения учащихся восьмилетней школы в процес се обучения и труда” сказано, що, враховуючи важливість і разом з тим складність засвоєння світоглядних висновків, необхідно всім учителям, які працюють в тому чи іншому класі, ретельно продумувати систему формування основних теоретичних понять курсу і узагальнень світоглядного характеру, а кожному вчителю необхідно ясно уявляти собі, які завдання світоглядного характеру вирішуються тим чи іншим курсом, яка роль цього розділу, теми, питання, що вивчається. Потрібно у кожному предметі, навчальному курсі виділити коло найважливіших ідей, на засвоєнні яких слід зосередити увагу і зусилля учнів [8, с. 16].

На жаль, як показує практика і проведені дослідження, ці рекомендації майже не виконують сучасні педагоги. Більшість з них не звертають уваги на проблеми формування в учнів цілісного світобачення, а зосереджують свої зусилля на якісному виконанні навчальної програми. Програми різних предметів між собою в більшості випадків не узгоджені і не дають можливості здійснювати світоглядні узагальнення. Тому необхідно спеціально готувати шкільних педагогів до формування в учнів цілісної наукової картини світу [5, с. 63-67].

Сьогодні перед наукою стоїть фундаментальне завдання – визначити, як зміст духовного розвитку педагога перетворюється на форми розвитку його професійної культури, а присвоєння цих норм обумовлює розвиток педагогічної свідомості. На думку багатьох дослідників (Т. Браже, С. Іванова, А. Маркова, Д. Познер, Г. Сухобська та ін.), особливого значення в цьому процесі набуває педагогічна рефлексія – діяльність самопізнання. Педагогічна рефлексія відображає специфіку духовного світу вчителя, адже психологічна структура педагогічної діяльності – це процес рефлексивного управління діяльністю іншого, тобто процес взаємного відображення в системі “вчитель-учень” (Ю. Кулюткін). Рефлексія забезпечує народження в педагогічній свідомості сукупності чуттєвих та розумових образів, що безперервно змінюються, безпосередньо існуючи у

внутрішньому досвіді й зумовлюючи професійну діяльність. їй притаманні мотиваційно-ціннісний характер, внутрішній діалогізм; опосередкованість знаковими (вербальними та символічними) структурами, що діють на свідомість вчителя.

Розвинена педагогічна рефлексія зумовлює усвідомлення власної соціально-педагогічної позиції щодо розв'язання глобальних проблемлюдства Візьмемо, для прикладу, екологічну проблему та усвідомлення її вчителем. На основі співставлення власного життя з результатами діяльно чуттєвого контакту із світом народжується усвідомлення природи й її самоцінності, з одного боку, усвідомлення себе (людини) в природі, з другого боку, усвідомлення своєї педагогічної місії щодо гармонізації відносин між людиною і природою, з третього боку. Педагогічна рефлексія розгортається в суміжних системах “я та інші форми життя в природі”, “я та мої вихованці (учні)”. Сприйняття, переживання, оцінювання природи та паралельне самоспостереження, самоаналіз власних виявів ставлення до світу, з одного боку, забезпечує рефлексію над власною виховною діяльністю на основі “знання про незнання”, “знання про невміння”, з іншого боку.

Самоаналіз власного чуттєвого сприймання світу, через співставлення його з контекстом культури, вияв особистісного світовідношення, що спирається на свідому рефлексію, обов'язково зумовлює професійне самовдосконалення вчителя, оскільки постійно підвищує рівень складності педагогічних завдань, який в результаті перевершує рівень актуальної готовності вчителя до їх розв'язання. Це призводить до ретельного осмислення педагогом механізмів власної діяльності, індивідуального і соціального способу існування в професії. В результаті відбувається зміна старих парадигм досконалішими, народжується професійно значущі концептуальні структури більш високого порядку осмислення. Це зумовлює осмислення принципів світовідношення, інтроспекцію власного педагогічного досвіду, аналіз власного духовного потенціалу, удосконалення навчально-виховної стратегії.

Педагогічна рефлексія, як вказує Д. Лознер, утворюється за рахунок досвіду, що зумовлює розвиток професійної майстерності. Постійне осмислення, аналіз, учителем свого досвіду, підкреслює дослідник, є необхідною умовою формування професійної культури [8]. Розвиток педагогічної рефлексії виявляється в нормальній двоїстості свідомості – вчитель по відношенню до самого себе одночасно є і об'єктом рефлексії (я-виконавець) і її суб'єктом (я-контролер). Ця здатність, що ґрунтується на процесах взаємовідображення, є однаково цінною для реалізації вчителем як навчальних, так і виховних функцій [3, с. 71-73].

У той же час формування виховного потенціалу вчителя чітко

корелюється розвитком педагогічної рефлексії, адже, як вказують спеціальні дослідження, структури педагогічного мислення, обумовлені розв'язанням виховних завдань, формуються пізніше, ніж – освітніх [4, с. 38]. У зв'язку з цим А. Маркова пропонує модель підготовки педагога підпорядкувати спочатку рефлексивно-особистісному, а вже потім власне професійному розвитку [2, с. 67], адже, на думку дослідниці, сучасна педагогічна освіта акцентує увагу на розвиткові предметних знань, але не забезпечує особистісної рефлексивної зрілості. З цим не можна не погодитись. Проте рефлексивно-особистісний розвиток педагога, на нашу думку, не можна здійснити “раніше” чи “пізніше” – це наскрізний процес, який проймає абсолютно всі етапи формування професійної культури вчителя. І це добре забезпечується, на наш погляд, типологічним розмаїттям видів загальної культури педагога, в межах функціонування яких педагогічна рефлексія отримує адекватні імпульси для розвитку. Типологічне розмаїття видів культури (моральна, естетична, екологічна, правова тощо) є здоровою основою успішного розвитку професійно значущих якостей в структурі особистості вчителя.

У школярів у процесі навчання повинно вироблятися певне ставлення до знань, на основі якого вироблятиметься власне відношення до навколишньої дійсності та формуватиметься наукова картина світу. В. О. Сухомлинський писав, що кожна відкрита школярами істина повинна відкриватися їм як світоглядна позиція, як певна об'єктивна частина життєдіяльності людини, яка має пробуджувати думку дитини до аналізу, порівняння, співставлення і роздумів. Формування світобачення починається з тієї сходинки мислення, піднявшись на яку людина розглядає навколишній світ і відчуває себе його частиною. Видатний педагог підкреслив, що реальний погляд на оточуюче життя формується у процесі всього періоду навчання дитини у школі й залежить від отриманих знань. Завдяки йому людина може передбачати різноманітні явища, події, випадки тощо, обґрунтовано діяти, планувати й творити своє майбутнє [6, с. 55-208.].

Перед учителями шкіл стоїть завдання – організація цілеспрямованого навчального процесу, скерованого на формування цілісної наукової картини світу учнів. Однією з найважливіших передумов успішного виконання даного завдання є забезпечення високого рівня знань з усіх шкільних предметів і вміння використовувати їх у практичній діяльності. Але кожен шкільний предмет формує свою окрему наукову картину світу: мова – мовну, математика – математичну, фізика – фізичну, малювання – художню, естетичну тощо. Усі шкільні предмети створюють свої відповідні частини наукової картини світу, невеликі її “копії”, які відображають лише певні аспекти цього загального процесу, одну із його сторін. Тобто йде

предметна систематизація наукових знань.

Разом з тим предметна система навчання у значній мірі виробляє навички некритичного відношення до тексту й беззастережного сприйняття на віру будь-яких тверджень підручників та пояснень учителя. Проте у процесі життя людині найкраще користуватися науковою картиною світу, яка має бути системною, узагальненою, цілісною, впорядкованою на основі певних принципів. Така картина світу формується тільки у процесі цілеспрямованого збору фактів і поєднання їх у логічну систему понять, узагальнень, інтегрованих знань. Тому конче необхідна координація роботи вчителів, які викладають різні предмети, здійснення у навчальному процесі міжпредметних зв'язків, запровадження інтегрованих навчальних дисциплін.

Особистісно орієнтований підхід до школярів має ґрунтуватися на міжособистісному спілкуванні як основному засобі впливу педагога на дитину, який виключає маніпулювання, погрозу та примус. Під час особистісно орієнтованого навчання й виховання провідним психологічним механізмом розвитку школяра як особистості виступає його творчість і самостійність.

Реалізація особистісно орієнтованого підходу до учні в у позакласній діяльності вимагає дотримання таких провідних орієнтирів [7, с. 68]: 1) утвердження позиції школяра як рівноправного учасника, що в свою чергу сприяє виникненню неформального, доброзичливого мікроклімату в колективі, співробітництва вчителя з учнем за типом “партнер-соратник”; 2) забезпечення повноцінної життєтворчості особистості, що сприяє максимальному саморозкриттю можливостей індивідуального розвитку учня, стимулює його внутрішні сили до творчого зростання і самовдосконалення; 3) прояв школярами активної життєвої позиції, творчості; 4) створення ситуації успіху (за А. С. Белкіним), захищеності, підтримки, позитивних емоційних переживань учнів у позакласній діяльності; 5) забезпечення учневі свободи вибору того виду діяльності, де він може найповніше реалізувати себе як індивідуальність тощо.

Особистісно орієнтований підхід здійснюється відповідними формами, методами та видами творчої діяльності. Згідно з характером провідної діяльності, організаційні форми особистісно орієнтованого виховання доцільно поділити на три групи: 1) інтерактивні (тренінги, ділові та рольові ігри, КВК, брейн-ринги, “мозкові штурми” тощо); 2) комунікативні (“круглі столи”, “відкриті трибуни”, години спілкування, “сократівські бесіди”, промови, суди над шкідливими звичками, усні журнали, вечори запитань і відповідей, дискусійні гойдалки та ін.); 3) креативно-творчі (конкурси творчих робіт, складання творів-роздумів, ведення щоденників самоспостережень, творче їх оформлення й представлення, “аукціони

творчих ідей”, банки думок, звіти творчих досягнень) [7, с. 82].

Такі активні форми проведення позакласних занять формують активну життєву позицію учня, створюють умови для самовизначення, самоствердження і самореалізації кожного школяра, його особистісного самостановлення. Учні при цьому не бояться висловлювати свої думки й судження, аргументовано відстоювати свої погляди та переконання.

З метою дослідження впливу особистісно орієнтованого підходу на активність учнів було проведено ряд заходів під час проведення тижнів біології у загальноосвітніх школах м. Мелітополя. Під час педагогічної практики в ЗОШ № 5, № 11, № 13, № 22 студенти-біологи 4 курсу Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького організували позакласні заходи з урахуванням особистісно орієнтованого підходу до учнів: вікторини, брейн-ринги, “Що? Де? Коли?”, “Поле чудес” та інші інтелектуальні ігри, “Суд над курінням”, години цікавої біології “Наші пернаті друзі”, “Сторінками Червоної книги”. Свято птахів, тренінги, конкурси малюнків, стінгазет, фотоконкурси, усні журнали “Аптека на вашому столі” та “Світ зелені” тощо.

Як показують результати проведеного нами анкетування (опитано 391 учнів 6-9 класів), у 67,8% школярів після проведених студентами заходів ставлення до біології змінилося на краще, у 8,7% – залишилося позитивним, а в 22,5% учнів не змінилося (1% – не відповіли). Щодо впливу позакласних заходів на знання учнів, то відповіді були такими: 68,4% зазначили, що поглибили свої знання, 14,6% школярів вказали на позитивний вплив позакласної роботи взагалі, на 12,3% учнів позакласні заходи ніяк не вплинули, а 4,7% – не відповіли. Біологія як предмет подобається 89% опитаних учнів (до експерименту – 48,8%), участь у масових заходах взяли 59,3% (до експерименту – 32,2%).

Якщо порівняти результати даного дослідження з попередніми, то чітко простежується позитивний вплив позакласної роботи на активізацію пізнавальної діяльності учнів, розвиток інтересу до предмета. Тому зараз актуальним є широке впровадження різних форм і видів позакласної роботи з біології, під час яких можна реалізувати особистісно орієнтований підхід до учнів.

У сучасній загальноосвітній школі необхідно перейти від педагогіки заходів до особистісно орієнтованого підходу через активні форми, види й методи позакласної діяльності. Слід максимально залучати кожного школяра до активної участі в організації та проведенні позакласної роботи, намагаючись зацікавити його, розкрити особистісну значущість усіх видів діяльності. Активні форми особистісно орієнтованого навчання й виховання створюють умови для прояву ініціативи, творчості, самостійності кожного учня в процесі активної особистісно значущої діяльності. Найбільше

можливостей для цього мають предметні тижні.

Варто відзначити, що в останнє десятиріччя ХХ століття можливості загальноосвітньої школи щодо формування наукової картини світу учнів значно зросли. Навчальний план школи став більш гнучким: було введено деякі нові предмети, школи могли самостійно обирати певні навчальні дисципліни, які дозволяли б формувати більш цілісну картину світу. Наприклад, згідно з наказом Міністерства освіти України № 103 від 19.04.1993 року “Про навчальні плани загальноосвітніх шкіл України на 1993/94 навчальний рік” вводилося вивчення географії рідного краю, яке розпочиналося у п'ятому класі, а для початкових класів – інтегровані курси “Художня праця” (замість предметів “Образотворче мистецтво” і “Праця”) та “Музика і рух” (замість предметів “Музика” і “Фізкультура”), уведено предмети “Рідний край”, “Етнографія і контроль”, “Народознавство”. Окрім цього, творчим колективам шкіл дозволили розробляти індивідуальні та експериментальні навчальні плани [13].

Однак, попри всі досягнення педагогічної науки та успіхи вчителів загальноосвітніх шкіл, Міністерству освіти України залишалося розв'язати “вічну” проблему недостатньої кількості педагогічних кадрів.

Так, на початок 1992–1993 навчального року в навчальних закладах Луганської області не вистачало значної кількості вчителів (тільки вчителів української мови 164 особи) [12]. На початок 1993–1994 навчального року дефіцит педкадрів по Україні складав 5093 чол. Найбільше не вистачало вчителів іноземної мови (1414 осіб), української мови (1333 особи), математики (281 особа) [10].

На початок 1994–1995 навчального року в загальноосвітніх школах України нараховувалось ще більше учительських вакансій (понад 22,5 тис). З огляду на відсутність педагогів, навіть у Києві у випускних класах не викладали деякі базові дисципліни. Для послаблення кадрової напруги пропонували такі заходи: залучати студентів педвузів до навчання школярів; залучати кращих учнів випускних класів для викладання в молодших і середніх класах; викладати навчальні курси у сільських школах за ущільненою програмою, а на наступне півріччя переводити вчителя до іншої школи [11].

Наприкінці ХХ століття, як зазначено в рішенні колегії Міністерства освіти України від 18.08.1997 року (протокол № 16/2-5) “Про підготовку закладів освіти до нового 1997–1998 навчального року”, в ряді областей спостерігалось необґрунтоване закриття середніх шкіл. Цим ставилося під загрозу здійснення обов'язкової повної загальної середньої освіти молоді [9].

Висновки й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Підсумовуючи вищесказане, з тривогою можна констатувати, що вчителі загальноосвітніх шкіл з об'єктивних причин не підготовлені до вирішення

проблеми формування у школярів наукової картини світу. У той самий час в навчальних закладах України значно зросли можливості для здійснення цієї роботи. Тому подальші напрями дослідження мають бути присвячені пошуку шляхів удосконалення фахової підготовки педагогів, спрямування її на формування у дітей усіх вікових груп наукової картини світу.

Використана література:

1. *Асмолов А.* От экологических знаний – к картине мира / А. Асмолов // Вестник образования. – 1993. – № 7. – С. 2-40.
2. *Маркова Б. С.* Психологические проблемы повышения квалификации / Б. С. Маркова // Педагогика. – 1993. – № 9-10. – С. 65-67.
3. Мышление учителя: Личностные механизмы и понятийный аппарат / под ред. Ю. Н. Купюткина, Г. С. Сухобской. – М. : Педагогика, 1990. – 104 с.
4. *Окса М. М.* Вивчення дисциплін загально педагогічної підготовки вчителя у педагогічних вузах України (1917–1991 рр.) : монографія / Микола Миколайович Окса. – К. : ТОВ “Між. фін. агенція”, 1997. – 315 с.
5. *Сиземская И.* Мировоззрение как ценность образования / С. И. Гессен, В. В. Зеньковский, И. А. Ильин, И. Сиземская // Педагогика. – 2001. – № 1. – С. 63-67.
6. *Сухомлинський В. О.* Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. Сухомлинський // Вибрані твори : у 5 т. – К. : Радянська школа, 1976. – Т. 1. – С. 55-208.
7. *Тимошук Н. С.* Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи : навчально-методичний посібник / Н. С. Тимошук. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 281 с.
8. Формирование мировоззрения учащихся восьмилетней школы в процессе обучения и труда / под ред. Э. И. Монозона. – М. : Просвещение, 1966. – 256 с.
9. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 18. – Од. зб. 207. – 120 арк.
10. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 18. – Од. зб. 51. – 258 арк.
11. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 18. – Од. зб. 86. – 252 арк.
12. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 18. – Од. зб. 9. – 102 арк.
13. ЦДАВО України. – Ф. 166. – Оп. 18. – Од. зб. 37. – 118 арк.

References:

1. *Asmolov A.* Ot ekologicheskikh znaniy – k kartine mira / A. Asmolov // Vestnik obrazovaniya. – 1993. – № 7. – S. 2-40.
2. *Markova B. S.* Psikhologicheskie problemy povysheniya kvalifikatsii / B. S. Markova // Pedagogika. – 1993. – № 9-10. – S. 65-67.
3. Myshlenie uchitelya: Lichnostnye mekhanizmy i ponyatiynny apparat / pod red. Yu. N. Kupyutkina, G. S. Sukhobskoy. – M. : Pedagogika, 1990. – 104 s.
4. *Oksa M. M.* Vyvchennia dystsyplin zahalno pedahohichnoi pidhotovky vchytelia u pedahohichnykh vuzakh Ukrainy (1917–1991 pp.) : monohrafiia / Mykola Mykolaiiovych Oksa. – K. : TOV “Mizh. fin. ahentsiia”, 1997. – 315 s.
5. *Sizemskaya I.* Mirovozzrenie kak tsennost obrazovaniya / S. I. Gessen, V. V. Zenkovskiy, I. A. Ilin, I. Sizemskaya // Pedagogika. – 2001. – № 1. – S. 63-67.
6. *Sukhomlynskyi V. O.* Problemy vykhovannia vsebichno rozvynenoї osobystosti / V. Sukhomlynskyi // Vybrani tvory : u 5 t. – K. : Radianska shkola, 1976. – T. 1. – S. 55-208.
7. *Tymoshchuk N. S.* Osobystisno oriientovane vykhovannia starshoklasnykiv u protsesi pozaklasnoi roboty : navchalno-metodychnyi posibnyk / N. S. Tymoshchuk. – Rivne : Volynski oberehy, 2004. – 281 s.
8. Formirovanie mirovozzreniya uhashchikhsya vosmiletney shkoly v protsesse obucheniya i truda / pod red. E. I. Monoszona. – M. : Prosveshchenie, 1966. – 256 s.
9. TsTsAVO Ukrainy. – F. 166. – Op. 18. – Od. zb. 207. – 120 ark.
10. TsTsAVO Ukrainy. – F. 166. – Op. 18. – Od. zb. 51. – 258 ark.
11. TsTsAVO Ukrainy. – F. 166. – Op. 18. – Od. zb. 86. – 252 ark.

12. TsDAVO Ukrainy. – F. 166. – Op. 18. – Od. zb. 9. – 102 ark.
13. TsTsAVO Ukrainy. – F. 166. – Op. 18. – Od. zb. 37. – 118 ark.

МАКАРЕНКО Л. Л., ПРОКОФЬЕВ Е. Г. Подготовка учителей как фактор формирования научной картины мира школьников.

В статье показано, что одним из наиболее важных факторов формирования научной картины мира учеников является подготовка учителя, и проанализированы причины, из-за которых этот процесс в общеобразовательных школах Украины в конце XX столетия находился не на надлежащем уровне. Обосновывается неделимость профессиональной культуры учителя на общую и специальную. Полемизируя с известными исследователями проблемы профессионального становления педагога, автор предлагает ее интерпретацию с точки зрения необходимости развития аксиологических и рефлексивных механизмов сознания специалиста. В статье рассмотрена суть личностно ориентированного подхода к учащимся, охарактеризованы личностно ориентированные формы, даны рекомендации относительно реализации личностно ориентированного подхода во время проведения предметных недель, проанализировано их влияние на активизацию познавательной деятельности школьников.

Ключевые слова: подготовка учителей, формирование у школьников научной картины мира, профессиональная деятельность, профессиональная культура, социальный и личностный феномен, личностно ориентированный подход, личностно ориентированные формы, проведение предметных недель.

MAKARENKO L., PROKOF'EV E. Preparation of teachers as factor of forming of scientific picture of the world of schoolboys.

The article showed that one of the most important factors of formation of scientific outlook of pupils was the factor of the teacher's preparation. The article analyzed the reasons why this process at the secondary schools in Ukraine wasn't on the high level at the end of the XX-th century. The indivisibility of teacher's professional culture into a general and a special one is proved. Polemizing with the well-known researchers of the problem of teachers professional forming, the author offers its interpretation on the assumption of necessary development of value and reflexive mechanisms of specialist's consciousness. Essence of personality oriented approach to pupils was considered in the article. Personality oriented forms, recommendations concerning realization of personality oriented approach in the process of subject weeks carrying out were given and their influence on pupils' cognitive activity activation was analyzed in this article.

Key words: teachers' training, formation of scientific outlook of pupils; professional activity, professional culture, personal and social phenomena; personality oriented approach, personality oriented forms, the process of subject weeks carrying out.